

ОТ ЛИТЕРАТУРНИЯ ТЕКСТ КЪМ МУЗИКАЛНАТА ИМПРОВИЗАЦИЯ

ИГРОВИЯТ ПОДХОД В КОМПОЗИЦИОННИЯ ПРОЦЕС

Мария-Магдалена Недкова, докторант

Доц. д-р Веселин Караатанасов

FROM THE LITERARY TEXT TO MUSICAL IMPROVISATION THE PLAYING APPROACH IN THE COMPOSITION PROCESS

Maria-Magdalena Nedkova, doctoral student

Assoc. Prof. Dr. Veselin Karaatanasov

Резюме:

Възприемането на поезията и музикалното изкуство е едно от най-сложните и абстрактни когнитивни преживявания в човешкото съзнание. Комбинацията между словесен текст и звук създава ново, многопластово преживяване – независимо дали чрез песенна форма, импровизация, или подобни творчески изразни средства. В ранна детска възраст развиването на такава култура допринася за формирането на въображение, усет и творчески подход. Чрез създаване на инструментални или вокални интерпретации по литературни съчинения децата формират основите на тоновото мислене. Те възприемат този процес не като „композирание“ в традиционния смисъл на думата, а като естествена форма на изразяване чрез игра. Една от задачите на педагога е да насочва, развива и направлява тази перцепция, превръщайки я в основа за изграждане на сонорни идеи, интуиция и слух.

Музикалната импровизация е ключов компонент в съвременното музикално обучение. Тя стимулира самостоятелното разсъждение, съобразителност и спонтанното изразяване, развива уменията на учениците да създават и адаптират комплексни музикални образи в реално време, изгражда увереност и усещане за свобода в музицирането. Включването на поетично съдържание като отправна точка обогатява този процес, предлагайки допълнителни елементи за интерпретация и изразност. Така текстовете не само вдъхновяват музикалните инспирации, но също така засилват емоционалната ангажираност и интелектуалната задълбоченост, насърчавайки по-смислена връзка с музиката.

Ключови думи:

Музика; композиция; импровизация; игрови подход; литературен / поетичен текст; начален етап на обучение от I до IV клас

Abstract:

The perception of literature and musical art is regarded as one of the most complex and abstract cognitive experiences in human consciousness. The combination of verbal text and sound creates a new, multi-layered experience, whether through song form, improvisation, or similar creative means of expression. The cultivation of such a culture in early childhood has been demonstrated to contribute to the development of imagination, flair, and creativity. The creation of instrumental or vocal interpretations based on literary works has been demonstrated to facilitate the development of tonal thinking in children. This phenomenon is not perceived as the conventional practice of “composing” music, but rather as a spontaneous and natural form of expression that manifests through play. One of the educator’s tasks is to guide, develop, and direct this perception, thereby establishing it as the foundation for fostering sonority, intuition, and hearing.

Musical improvisation constitutes a pivotal element within the framework of contemporary music education. The pedagogical approach in question has been demonstrated to engender independent reasoning, resourcefulness, and spontaneous expression in students. Furthermore, it has been shown to enhance students’ capacity to generate and adapt complex musical imagery in real time. Finally, it has been demonstrated to cultivate confidence and a sense of freedom in music creation. The integration of poetic content serves as a foundational element, introducing nuanced dimensions that facilitate interpretation and expression. Consequently, the lyrics serve not only as a source of musical inspiration but also as a catalyst for emotional engagement and intellectual depth, thereby fostering a more meaningful relationship with the music.

Keywords:

Music; composition; improvisation; play approach; literary/poetic text; primary stage of education from 1st to 4th grade

В началния етап на обучение от I до IV клас работата с художествени текстове дава тласък на когнитивното развитие. Във възрастта между 6 и 10 години децата преминават от конкретно към абстрактно мислене (Piaget, 1952), което поставя акцент върху четенето с разбиране и осмислянето на детайлите в написаното. В рамките на този етап се формират причинно-следствените

връзки, хронологичната подредба на събитията и усвояването на основните етични норми. Това позволява на учениците да проследяват определени сюжетни линии, да разпознават мотиви и да формулират изводи спрямо прочетеното, като аргументират собствената си позиция по отношение на смисловата основа на собственото си възприятие.

Емоционалната ангажираност и идентификацията с героите, до които децата се докосват, развиват емпатия и социална чувствителност. Четенето на художествена литература подпомага дълбочинното проникване в емоциите, мислите и намеренията. Едновременно с това се развиват езиковите и комуникативни способности. Учениците усвояват умения за обобщаване на информация, логическо разсъждение и задаване на въпроси, които стимулират критичното мислене. Разгръщат се способностите им за устно и писмено изразяване, чрез които мислите и чувствата се представят по-ясно и структурирано.

Интегрирането на поетичните текстове в учебната програма подкрепя емоционалното, социалното и когнитивното развитие на учениците. Текстовете предлагат ресурс за справяне с предизвикателства и изграждане на личностна устойчивост, насърчавайки цялостен подход към ученето.

Възприемането на музиката от децата в начална училищна възраст (I – IV клас) е динамичен процес, който обединява емоционални реакции, игрови елементи и постепенно развитие на слухови умения. В тези години музиката играе роля на посредник между вътрешния свят на детето и заобикалящата го среда, като провокира както индивидуални, така и колективни преживявания (Hallam, 2018).

На първо място, децата възприемат тоновото изкуство главно посредством емоциите си. Те реагират спонтанно на ритъма, мелодията и темпото, като често откликват с радост, вълнение или любопитство. За тях музиката е източник на удоволствие и ликуване, което ги стимулира да участват активно в пеенето, танците или ритмичните игри. Обвързването на посочените дейности с реалните ситуации от детския живот – празници и игри, формира трайна емоционална връзка с музиката.

Нейното асимилиране в тази възраст се обогатява съществено чрез игрови елементи. Децата учат и изследват най-добре, поставени в ситуации на забавление и развлечение, включващи движение, пеене и ритмично възпроизвеждане. Чрез музикално-ритмичните игри учениците се развличат като същевременно развиват умения за координация и метроритмичен усет. Песните

с лесни текстове и повтарящи се мотиви са познато средство в образователния процес, което предизвиква спонтанно участие и улеснява запаметяването (Shushulova-Pavlova, 2020). Децата постепенно започват да изграждат слуховите си възприятия, като различават високи и ниски тонове, силно и тихо звучене. Учениците се запознават и успяват да отличават различните инструменти по отношение на техния тембър. Развива се музикалната им памет, уменията да разпознават популярни и известни мелодии, както и да разграничават характерните черти на ограничен кръг от жанрове. Слушането на музика и активното участие в музикални дейности допринася за усъвършенстване на тези слухови способности.

Изкуството стимулира творческите нагласи и процеси у децата и те често използват музиката като начин за представяне на фантазиите си, като импровизират по зададени мелодии или съчиняват нови текстове на базата на познати песни. Тази творческа дейност обогатява не само музикалните им умения, но и засилва увереността и способността за самостоятелно изразяване.

Не на последно място, музикалните занимания в началния етап на обучението подпомагат социалното развитие у подрастващите. Участието в хорово пеене или музикални ансамбли ги учи да работят в екип, да се синхронизират с останалите участници и да изпълняват определена роля в групата. По този начин музиката създава усещане за принадлежност и насърчава социализацията.

При учениците от I – IV клас музиката е преди всичко средство за емоционално себеизразяване и игра. Последната развива слуховите и социалните умения и стимулира креативността. Възприемането на звуковата палитра в тази възраст е комплексен процес, който обединява индивидуални и колективни преживявания, като ги свързва с ежедневието и фантазията на децата (Hallam, 2018).

В часа по музика (в начален етап на обучението) импровизацията се възприема като спонтанна творческа игра, при която децата съчиняват мелодии като поредица от звуци, без да са ги заучили предварително. Този подход развива гъвкавото мислене и насърчава творческата свобода у учениците (Schnyder, 2015). Това е начин (докато слушат и се забавляват) да формулират своите идеи, породени от определени чувства. Това се постига или чрез пеене, или посредством свирене на детски инструменти. Импровизационните практики стимулират когнитивните и креативни процеси у децата, като насърчават

гъвкавото мислене и способността за иновативно решаване на сложни задачи, което води до разширяване на техния артистичен потенциал и въображение. Обучаващите се учат как да мислят бързо и да творят на момента, като експериментират с различни звуци, ритми и кратки мотивни построения или фрази. Това ги прави по-смели и уверени в това, което правят. Освен това когато децата импровизират заедно, те се приучават да слушат другарчетата си и да действат в синхрон. По този начин музиката функционира като комуникативен инструмент и средство за социално споделяне, подпомагащо междуличностното разбиране и насърчаващо колективното забавление.

Музикалната импровизация при децата може да се интерпретира като своеобразен „диалог“ с текста, в който звукът и словото взаимно се допълват и обогатяват. Подобно на начина, по който децата четат и интерпретират приказки, стихотворения или разкази, привнасяйки в изпълнението свои емоции, образи и идеи, така чрез импровизация те прокарват тези чувства в процеса на музициране. Литературата предлага сюжети, настроения и символи, които те компилират и превръщат в музика – свободно и творчески. Това им дава възможност да развиват и креативността, и въображението си, наред със способността им да предават чувства и мисли, заложили в словесния текст, да се изразяват по един нов, музикален начин.

Когато децата започват да импровизират заедно, те създават своеобразна хармония помежду си, подобно на групово четене или драматизация на проза или поезия, като се учат да слушат внимателно, да реагират и да си взаимодействат. Музикалната импровизация се превръща в средство за споделяне и общуване, чрез което светът на буквите оживява и се трансформира в думи и звуци, изпълвайки преживяването с пълнота и многопластовост.

Импровизацията помага на децата да усетят съчетаването на тоновете не само с ума, но и с тялото и сърцето си. Тя ги учи да бъдат свободни и да създават нещо свое, което прави музикалното изживяване още по-интересно и вълнуващо.

В обучението по музика в начален етап, съчиняването на кратки построения се реализира чрез многообразни творчески подходи, насочени предимно към стимулиране на въображението, музикалното мислене и индивидуалното изразяване. В този смисъл поезията и прозата като основа представляват неизчерпаем източник на вдъхновение, който подпомага развитието на композиционни умения у учениците. Кратките приказки, стихчетата или разказите

лесно могат да бъдат интерпретирани, така че учениците да построяват музикални фрази, отразяващи динамиката в действията на героите или пък описващи сцените и настроенията в текста. Така се затвърждава връзката между езиковата и музикалната експресия.

В учебника по литература за трети клас на издателство „Рива“ са включени подходящи текстове, например приказката „Спящата хубавица“ от Братя Грим. Анализът на героите и техните душевни състояния дават възможност за трансформирането им посредством някои от основните музикални изразни средства – мелодия, ритъм, динамика и тембър. Главната героиня се представя чрез нежна, плавна мелодия в бавно темпо, която подчертава спокойствието в очакване на съня. Подходящи инструменти са целта са пианото и ксилофонът, като се използват натуралните степени на лада (белите клавиши на пианото) и следната мотивна тонова поредица: до – ре – ми – фа – ми – ре – до. Мелодията се повтаря бавно, бавно... и с леко затихване. Това улеснява изпълнението и запомнянето, създавайки прост, но въздействащ музикален образ.

Темата на злите персонажи, като злата орисница, следва да бъде изразена чрез хаотична мелодия, дисонантен интервал или чрез прости Орф инструменти – барабанчета, дрънкалки и дървени блокчета. Мотивът е тъмен и зловещ, с повтарящ се ритъм, създаващ напрежение и усещане за опасност, например: силен удар – пауза – слаб удар – пауза, изпълнен бавно и тягостно.

Мистериозните моменти като състоянието на сън или чакането на пробуждането се предават чрез дълбоки, тъмни звуци от меки барабанчета, дървени блокчета и маракаси. Ритъмът е бавен и равномерен, за да се подскаже зараждането на напрежение.

Музикалната тема за пробуждането и надеждата се изгражда от бавни, мечтателни звуци и възходяща мелодична линия, която се превръща в символ на възраждането и радостта от живота. За тази част се използват пиано и дрънкалки, а характерът на мелоса е весел и енергичен, с мотив до – ми – сол – до (с октавово повторение), изпълнен с бърз и жизнерадостен ритъм.

Представянето на „Спящата хубавица“ следва концепцията на Джанис Бартън за “sound storytelling” (Barton, 2016) – метод, при който децата използват звуци, гласове и прости инструменти, за да създадат сонорни състояния, които обогатяват фееричния текст. Чрез музикалното изпълнение учениците не просто акомпанират приказката, а изграждат емоционален и драматичен

контекст, който помага на слушателите да се потопят в историята. По този начин те развиват музикалната си грамотност, творческото мислене и умението да комуникират чрез звуците, а това са ключови компетентности за съвременното образование.

Ролята на игровите подходи в композиционния процес е основополагаща в началния етап, където ученето чрез преживяване и емоционална ангажираност са двете водещи звена. Игровите методи оказват съществено въздействие върху мотивацията и ангажираността на учениците, като улесняват достъпа до сложни художествени и музикални възприятия. Чрез игровата интерпретация на поетични текстове и пресъздаването им като музикални картини, учениците не само овладяват основни елементи на композицията и импровизацията, но и развиват умения за образно мислене и емоционална интерпретация.

В учебника по литература за III клас на издателство „Рива“ е включено стихотворението „Обич“ от Дора Габе, чиято ритмична организация и експресивност го правят подходящо за адаптиране. Този тип работа с текст съчетава анализ и музикално творчество, като използва игрови елементи за изграждане на индивидуална интерпретация. Следните примери и подходи илюстрират възможностите на този интегративен метод.

„Децата създават и пресъздават музика, докато играят, учат и живеят ежедневно си. Те се занимават със спонтанна музикална игра, често имитирайки музиката и звуците около себе си, като също така измислят свои собствени музикални идеи.“ (Campbell, 2007: 17).

Стихотворението „Обич“ дава подобна възможност – чрез ритмични импровизации и физически движения учениците изразяват настроенията в текста. Веселите фрагменти могат да се изложат първоначално с мажорни акорди и оживен ритъм, докато меланхоличните пасажии – в минорен лад и по-бавно темпо. Този подход отговаря на идеята на Кембъл за играта като естествена среда за музикално учене.

„В музикалното образование бихме поставили акцент върху композицията или импровизацията, върху експериментирането с нови звукови материали, върху дейности в малки групи или индивидуално, вместо върху големи хорове или оркестри.“ (Swanwick, 1999: 30).

Работата със стихотворението „Обич“ може да включва дейности като „музикален диалог“, в който групи ученици си разменят ритмични и мелодич-

ни фрази с различни инструменти. Този метод насърчава музикалната спонтанност, концентрацията върху ритъм и динамика, както и екипната работа. Игровите стратегии с ритъм и движение създават възможности за трансформиране на познати звуци като стъпки, пляскане, тупане в ритмично организиран творчески материал. Говорейки за „Обич“, учениците са в състояние да създават звукови образи, отразяващи както ритмичната структура на стихотворението, така и емоционалната му динамика.

Памела Бърнард разглежда музикалната креативност като процес на изграждане на музикални построения, представляващи прости форми, в който децата превръщат емоционалните теми от текста в кратки мелодични идеи. „Музикалната импровизация позволява на децата да изразят лични значения чрез звук, да създават и оформят музикални структури, които отразяват емоционални, културни и разказвателни теми.“(Burnard, 2012: 152)

Например с помощта на пиано или ксилофон те могат да изградят звукови картини на радостта, присъстваща в гореспоменатото стихотворението. Така поетичното съдържание придобива темброво изражение, обогатяващо естетическото преживяване.

Връзката между импровизация и композиция е съществена за разбирането на музикалното творчество, особено за целите на образованието. И двата процеса имат за цел изразяване с тонове (и шумове, когато се използват перкусии), но се реализират чрез различни подходи. Импровизацията предполага моментно създаване на музика. Тя е спонтанна, интуитивна и отворена към експеримент, макар и основаваща се на предварителни (дори и неосъзнати) слухови представи от обкръжаващата звукова атмосфера. Изпълнителят реагира в реално време и оформя мелодични и ритмични идеи без строго начертан предварителен план. Композицията (по-скоро съчинителството, предвид възрастта на участниците), от своя страна, е процес на целенасочено изграждане на музикално съдържание чрез структуриране, тематично изложение и развитие, подчинение на формообразуването.

Импровизацията може да се превърне в източник на тематичен материал – мотиви, ритми и мелодии, които по-късно да бъдат развити в композиционен план. Обратно, при редица музикални стилове, сред които е джазът и фолклорната традиция, когато се каже „композиция“, се подразбира предварителна рамка, върху която се допуска надграждане на едни или други музикално изразни средства въз основата на вариационния принцип.

При децата тези два подхода функционират в тясна взаимовръзка. Импровизацията възниква под формата на музикална игра, в която те изследват звуковите възможности на гласа и инструментите, реагират на определени (в смисъл предварително подбрани от педагога) слухови и емоционални стимули и създават кратки музикални построения. Тези първоначални идеи следва да бъдат запомнени, развити, за да се преобразуват в композиционна структура. Така децата лека по лека усвояват принципите на музикално изграждане, развиват умение за слушане и базови рефлексии за възприемането (и в някаква степен, осъзнаването) на целенасочената организация на звуковия материал.

Този процес подпомага разгръщането на творческия потенциал и началното формиране на конкретни технически и аналитични умения. Импровизацията насърчава свободното експериментирание и въображението, докато композицията въвежда дисциплина, последователност и подредено мислене. Заедно те изграждат динамична педагогическа среда, в която децата започват да създават музика с проява на разбиране и ангажираност.

Композицията и импровизацията не следва да се разглеждат като противоположности, а като допълващи се измерения на едно и също творческо преживяване. Техният синтез е особено ефективен, когато се реализира чрез игрови и интердисциплинарни подходи, например чрез интегриране на текстове, визуални стимули или движение предимно с ръцете и краката. Така се създават условия за пълноценно музикално обучение, в което проявата на настроения и чувства заедно с пресъздаването им функционират в единно цяло.

Използването на поезията като основа за музикално творчество при деца представлява ефективен мултисензорен подход, който подпомага развитието както на езиковите, така и на музикалните умения. Художествените произведения в мерена и немерена реч представляват извор на вдъхновение – стихчета, разкази и приказки, върху които децата могат да изграждат музикални интерпретации и да активират въображението си (Kretz, 2021).

Импровизацията като форма на спонтанно музициране често черпи импулс от познати сюжети и персонажи, които функционират като смислова рамка за емоционално и звуково изразяване. Композицията, от своя страна, позволява структуриране на възникналите идеи и превръщането им в завършена музикална форма. Така двата процеса се допълват: импровизацията активира спонтанността, вътрешната мотивация и експериментаторския дух у всеки човек, докато композицията се свежда до организацията – т.е. последовател-

ността и развитието на идеите. Взети заедно те формират трайни умения за музикално мислене.

Педагогическите практики, които свързват литературни текстове с музикални дейности, създават предпоставки за интегрирано обучение и активно включване на децата. Поетичният език, наситен с разпознаваеми сюжети, улеснява музицирането, насърчава когнитивното ангажиране и развива умения за комуникация. Съчетаването на индивидуални идеи с колективно сътрудничество изгражда усет за общност и отговорност в процеса на съвместното творчество.

В практически план учителят може да приложи задачи като импровизация по текстови пасаж, създаване на музикални мотиви за герои или ситуации, както и групова композиция, вдъхновена от прочетен пасаж или цялостен сюжет. Това осигурява динамичен баланс между свободното изследване и формалното изграждане, чрез които се развиват и изразните, и техническите аспекти на музикалните умения.

Взаимопроникването между поезията и тоновото изкуство разширява разбирането за същината на музикалния процес, като насочва децата да мислят комплексно (интердисциплинарно) и да се изразяват много по-богато от преди. Тази практика е водеща при изграждането на музикалната грамотност, вътрешната мотивация и емоционалната чувствителност, които са в основата на съвременното образование по изкуства.

Изследването на спойката словесен текст – музикална импровизация разкрива сериозните предимства на обучението, базирано на междупредметните връзки, в което художественото слово се превръща в катализатор на звуковото въображение и творческото изразяване. В контекста на съвременното музикално образование подобна интеграция представлява не просто допълнителен методически инструмент, а основа за изграждане на завършен и ангажиращ учебен процес, в който децата се превръщат в активни създатели, а не просто възприемащи какво да е съдържание. Взаимовръзката между текста и музикалната импровизация оказва влияние върху творческото и естетическото възприемане на учениците и техните бъдещи културни възгледи.

Следва да се разгледат различните игрови стратегии, които улесняват процеса при усвояването на конкретни умения. Литературният текст се диференцира и се използва в пълния си потенциал – включително чрез отделни срички, думи и изречения, които могат да послужат като основа за разнораз-

бразни музикални игри и задачи, свързани с композиция или импровизация.

Игровите подходи, прилагани в композиционния процес, създават благоприятна среда за спонтанна експресия, групова кохезия и развиване на индивидуална артистична идентичност (Guyrova, 2019). Същите насърчават интеграция между различни музикални жанрове, например класическа музика, джаз, поп и фолклор – и между учебни дисциплини като музика, литература, физическо възпитание, танци и театър. Това дава възможност на учениците да възприемат музиката не само слухово, но и чрез телесна изразност, вербални асоциации и образно мислене. Именно в тази динамична и отворена рамка литературният текст изпълнява ролята на смислов ориентир, от който се изграждат музикални образи, теми и форми. Това не означава механично озвучаване на съдържание, а съвместно сътворяване, в което словото и звукът се сливат в единна художествена реалност.

Едновременно с това, възможно е да се използва изцяло завършен поетичен сюжет, който да бъде музикално обработен във вид на либрето и превърнат в своеобразен сценичен спектакъл. Той би могъл да послужи и като източник на музикално вдъхновение – било то за създаване на развита куплетна структура (песен), било за вокална миниатюра. Всеки от тези подходи поставя своя акцент върху потенциала на междудисциплинарните взаимодействия, като с това се доказва тяхната практическа стойност в обучението.

Интегралният процес – от възприемането на текста, през импровизационните реакции, до оформянето на завършени композиционни структури – развива ключови компетентности: слухово внимание, емоционална отзивчивост, дивергентно (латерално) мислене, комуникационни и кооперативни умения. Педагогическата роля в този смисъл е многопластова: учителят е не само човекът, който обезпечава успешната групово комуникация, но и посредник между различните художествени езици, чиято задача е да създаде условия за автономно търсене и експериментиране.

Импровизацията и композицията, от своя страна, предоставят основа за всестранино ориентирано музикално развитие при децата. Първата разкрива разнообразни възможности за прилагане на игрови методи – в свързаност със словесния текст, чрез елементарни инструменти или чрез ритмични модели. Композицията изисква повече усърдия и задълбочени познания. И двете обаче биха могли да бъдат успешно развити чрез обогатяването на музикално слуховите представи, служещи за основа на произтичащите от тях умения за

боравене със звуковата тъкан.

Създаването на музика по поетичен текст е утвърдена практика във вокалната традиция – от народни песни до художествени песни и музикален театър. Когато учениците се учат да композират по текст, те развиват не само музикални, но и интерпретативни умения, които им помагат да разбират и изразяват съдържанието на словото чрез звук. Това им отваря възможност да преживеят творчеството като процес на диалог между две изкуства – поезия и музика. В този смисъл взаимодействието между словото (като изходна точка), импровизацията (като преход) и композицията (като резултат), съчетаващи се чрез игровия подход, поражда един нестандартен и продуктивен творчески процес.

В условията на непрекъснато променяща се образователна среда нуждата от иновативни, междудисциплинарни практики става все по-осезаема. Интеграцията на писмен текст и музикална импровизация чрез игрови подходи отговаря на тази необходимост, като хем разнообразява обучението, хем трансформира самия му характер – от предаване на знания към създаване на културни преживявания. Разработването на такива практики не следва да се разглежда като епизодична педагогическа инициатива, а като съществен компонент от една обобщена визия за музикалното образование.

С напредването на времето все повече училища, както иновативни, така и общообразователни, търсят алтернативни педагогически стратегии, използвайки различни средства за осъществяване на новаторски образователни идеи. Усилията да се постигне познат резултат чрез съвременни и креативни методи стават все по-актуални и са в съзвучие с тенденциите в съвременното образование. Играта представлява естествен източник на радост и мотивация. Колкото по-често обучителният процес се пречупва през нейната призма, толкова по-продуктивно и ефективно може да бъде ученето. Играта е била, е и ще остане основополагащ и неотменен компонент на педагогическата практика, защото „най-лесно се учи онова, което се учи с удоволствие“ (*Facilius discuntur quae iocandi causa discuntur*, Quintilian, 2002: 57). 1

Литература:

Barton, 2016: Barton, Janice. *Sound Storytelling in Music Education*. New York, Routledge, 2016.

1 „По-лесно се усвоява онова, което се учи чрез игра.“

Burnard, 2012: Burnard, Pamela. *Musical Creativities in Practice*. London, Springer, 2012.

Campbell, 2007: Campbell, Patricia Shehan. *Songs in Their Heads: Music and Its Meaning in Children's Lives*. New York, Oxford University Press, 2007.

Gyurova, 2019: Gyurova, V. *Игрови практики в музикалното възпитание*. V. Tarnovo, Faber, 2019.

Hallam, 2018: Hallam, S. *The Power of Music: A Research Synthesis of the Impact of Actively Making Music on the Intellectual, Social and Personal Development of Children and Young People*. *International Journal of Music Education*, 2018.

Kretz, 2021: Kretz, J. *Elektronische Musik und Poesie im Unterricht*. Berlin, Verlag für moderne Musik, 2021.

Piaget, 1952: Piaget, J. *The Origins of Intelligence in Children*. New York, International Universities Press, 1952.

Quintilian, 2002: Quintilian. *The Orator's Education, Volume I: Books 1–2*. Translated by Donald A. Russell. Loeb Classical Library 124. Cambridge, MA, Harvard University Press, 2002.

Schnyder, 2015: Schnyder, V. *Musikalische Märchen: Pädagogische Ansätze*. Wien, Musikverlag, 2015.

Shushulova-Pavlova, 2020: Shushulova-Pavlova, M. G. *Музикалното обучение на деца: Подходи и методи*. С., НБУ, 2020.

Swanwick, 1999: Swanwick, Keith. *Teaching Music Musically*. London, Routledge, 1999.

Линкове:

Comprehension. National Association for the Education of Young Children (NAEYC). Accessed May 18, 2025. <https://www.naeyc.org/resources/topics/comprehension>

Cognitive and Social Skills to Expect From 6 to 8 Years. American Psychological Association (APA). Accessed May 18, 2025. https://www.apa.org/act/resources/fact-sheets/development-10-years?utm_source=google

Данни за авторите

Мария-Магдалена Недкова е докторант в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, специализиращ в областта на методиката на обучението по музика. Завършва Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ през 2022 г. със специалност „Класическо пеене“ в класа на проф. Свилен Райчев. Участва в спектакли на Държавна опера – Стара Загора. През 2023 г. започва магистратура в Софийския университет със специалност музикална педагогика – ръководство на фолклорна формация. В рамките на дипломната ѝ работа на тема „Запазените ритуали на банатските българи в 21 век“ записва фолклорни песни в Българското национално радио, които по-късно са излъчени в предаването „Рано в неделя“. Понастоящем преподава в музикална школа и се занимава с поп и джаз пеене. Автор е на няколко песни, с които участва в предавания по БНТ 1 и БНТ 2, в конкурси към Национален фонд „Култура“ и в радиопрограми. Научните ѝ интереси включват музикална композиция и импровизация, интеграция на традиционни и съвременни методи на обучение, както и прилагане на игрови подходи в музикалното образование.

E-mail: mtnedkova@uni-sofia.bg

Доц. д-р Веселин Караатанасов е ръководител на катедра „Музика и мултимедийни технологии“ и главен редактор на Годишник „Книга изкуства“ – ФНОИ, СУ „Св. Климент Охридски“. Области на интереси: Компютърен нотопис, Инструментознание, Симфонична оркестрация, Електроакустични музикални инструменти, Музикален анализ; Автор е на повече от 20 клавирни редакции на камерни произведения, оратории, опери, симфонии и инструментални концерти за издателства - Donemus, Amsterdam, The Netherlands; Schott Music, Mainz & Noten Grafik Berlin (с/o Casa Ricordi) Deutschland; Universal Edition, Vienna, Österreich и др.; Автор на музика и симфонични оркестрации за късометражни и игрални филми; Носител на най-високото отличие на Германската асоциация на музикалните издатели “BEST EDITION 2019” в категория “Performance materials” за продукцията на операта “Infinite Now” (Czernowin) в сътрудничество с главния редактор на издателство SCHOTT, P.D. Dr. Andreas Krause.

E-mail: w.karaatanassov@uni-sofia.bg

About the Authors

Maria-Magdalena Nedkova is a doctoral student at Sofia University “St. Kliment Ohridski”, specializing in music teaching methodology. She graduated from the National Academy of Music “Profs. Pancho Vladigerov” in 2022. She has a degree in Classical Singing from the class of Prof. Svilen Raychev. She participates in performances at the State Opera – Stara Zagora. In 2023, she began her Master’s degree at Sofia University, specializing in Music Pedagogy with a focus on “Folk Formation Leading”. As part of her diploma thesis on “The Preserved Rituals of the Banat Bulgarians in the 21st Century”, she recorded folk songs for the Bulgarian National Radio, which were later broadcast on the programme “Early on Sunday”. Currently, she teaches at a music school and is involved in pop and jazz singing. She is the author of several songs, with which she participated in broadcasts on BNT 1 and BNT 2, in competitions of the National Culture Fund and in radio programmes. Her research interests include music composition and improvisation, the integration of traditional and contemporary teaching methods, and the application of play-based approaches in music education.

Assoc. Prof. Dr. Wesselin Karaatanassov, Head of the Department of Music and Multimedia and Editor-in-Chief of the Yearbook „Annual of Arts“ – FESA, Sofia University St. Kliment Ohridski. Areas of interest: Music Notation, Instrumentation and Orchestration, Electroacoustic Musical Instruments, Music Analysis; Author of more than 20 piano reduction and vocal scores of chamber works, oratorios, operas, symphonies and instrumental concertos for publishers – Donemus, Amsterdam, The Netherlands; Schott Music, Mainz; Noten Grafik Berlin (c/o Casa Ricordi) Deutschland; Universal Edition, Vienna, Österreich, etc.; Composer of music and symphonic orchestrations for short and feature films; Winner of the highest award of the German Music Publishers Association „BEST EDITION 2019“ in the category „Performance materials“ for the production of the opera „Infinite Now“ (Czernowin) in collaboration with the editor-in-chief of SCHOTT Music, P.D. Dr. Andreas Krause.